

FUTUR I. JE ZAISTA SLOŽENO GLAGOLSKO VRIJEME

Ljudevit Jonke

Možda će se čitaoci »Jezika« začuditi, što još uvijek raspravljamo o tome, kako treba da se piše oblik futura prvog, kad je o tom Pravopisna komisija već rekla svoju riječ. Kao što sam izvijestio u 3. broju ovogodišnjeg »Jezika« na str. 71., Pravopisna komisija predlaže u ovom pitanju dvojno rješenje: *pisaću* i *pisat ću*, *plešću* i *plest ću*. To dvojno rješenje vrijedilo bi na čitavom hrvatskosrpskom jezičnom području prema slobodnom izboru samoga pisca. »Oba načina pisanja«, kaže se u obrazloženju Komisije, »imaju dugu tradiciju i imaju svoju opravdanost, pa se stoga kao dvostrukost ostavljaju za čitavo područje hrvatskosrpskoga jezika prema slobodnom izboru samoga pisca. Dakako, u jednom članku, zadaći, raspravi ili knjizi može se upotrebljavati samo jedan od spomenutih načina, onaj, koji odabere pisac.«

Prije nego je Pravopisna komisija donijela takav zaključak, postojala su među njezinim članovima dva shvaćanja, oba zasnovana na naučnim postavkama. Po jednom mišljenju, koje je formulirao prof. Stevanović u člancima u »Našem jeziku«, oblik futura I. jest složenica, pa ga stoga treba i pisati zajedno (*pisaću*, *plešću*). Po drugom mišljenju, koje je iznio pisac ovih redaka u 2. broju prošloga godišta i u 4. broju ovoga godišta »Jezika«, futur I. nije složenica, nego složeno glagolsko vrijeme, kao što je i perfekt, pa ga stoga treba i pisati odvojeno (*pisat ću*, *plest ću*). Ni jedno od tih mišljenja nije dobilo dovoljnu većinu glasova u Pravopisnoj komisiji, koja je pored toga kriterija uzimala u obzir i dugu tradiciju dvojakog načina pisanja u hrvatskoj i srpskoj književnosti, pa je stoga i zaključeno, da se i u novi pravopis unese dvostruki način pisanja futura I. na čitavom hrvatskosrpskom jezičnom području. Pošto je takav zaključak već donesen, član Pravopisne komisije i profesor sarajevskog Filozofskog fakulteta dr. Jovan Vuković poslao je uredništvu »Jezika« svoj članak »Još o obliku futura prvog«, kojim zapravo otvara diskusiju o tom zaključku Pravopisne komisije i zalaže se za jedinstveno rješenje toga pitanja na temelju razloga, koje on iznosi, te kao takvo jedinstveno rješenje predlaže sastavljen način pisanja (*pisaću*, *plešću*). Dakako, u to raspravljanje mogu sad ući i drugi naučni, književni i prosvjetni radnici, a budući da se prof. Vuković dosta često osvrće i na moje već štampano mišljenje, sad prihvaćajući ga, a sad odbijajući ga, razumljivo je, što se i ja među prvima javljam za riječ. No jer sam već prilično o tom pitanju govorio, zadržat ću se samo na glavnijim postavkama prof. Vukovića.

Osnovna je postavka prof. Vukovića, da je oblik futura I. *pisaću*, *plešću* složenica, i to otprilike onakva tipa, kao što je francuski futur *je parlerai*

i latinski pluskvamperfekt *laudaveram*. Naš je futur, veli prof. Vuković, imao uvjeta, da se u obliku s postpozitivnim položajem enklitike osjeti kao glagolski oblik sa potpuno sraslim dijelovima. Ponajprije čudno je, kako je to zadesilo samo one glagole, koji se u infinitivu svršavaju sa *-ti*, a nije zahvatilo glagole, kojima se infinitiv svršava sa *-ći*, pa je do složenice došlo u glagola *pisaću*, *plešću*, dok u glagola *ići ću*, *peći ću* nema složenice. Zar nije vjerojatnije pri tako identičnim slučajevima, da je u glagola na *-ti*, pošto je otpalo završno *-i*, došlo upravo do glasovnog stapanja završnog dijela prve riječi i početnog dijela druge riječi? Do takva stapanja nije došlo u primjerima *ići ću*, *peći ću*, jer nije *-i* otpalo, a do takva stapanja ne dolazi ni u dijalekatskim futurskim oblicima *pisati ću*, *plesti ću*, a dolazi ipak do njega i u vezama *opet ću doći*, *kad ćeš mi reći* i sl. Takve promjene glasova završnih i početnih dijelova riječi naš pravopis ne bilježi na pismu ni u ovim, a ni u drugim slučajevima (*opet ću*, *kod kuće*, *s njim* i sl.), jer je naš pravopis ograničeno fonetski, a takva glasovna stapanja samo su slučajna i nemaju karaktera složenice. Njihova je slučajnost u tome, da do takvih glasovnih promjena dolazi, ako se slučajno nađu baš takvi glasovi, koji djeluju jedan na drugi. Ako se takvi glasovi ne nađu jedan do drugoga, nema ni glasovne promjene, pa ni složenice (*pisat ću*: *pisati ću*, *doći ću*; *sa mnom*: *š njim*). Odatle također slijedi, da takva slučajna glasovna promjena sama za sebe ne može davati ni obliku futura I. karakter složenice.

No htio bih se više zadržati na paralelizmu *pisaću*, *parlerai* i *laudaveram*, i to u vezi s onim mojim prigovorom, kakva li bi to bila glagolska složena riječ ili složenica, koja se rascjepljuje odmah, čim pred nju dođe negacija (*pisat ću*: *ne ću pisati*). Događa li se možda što slično toj francuskoj i latinskoj složenoj riječi? Ne, nikada, pa ni onda, kada dođe negacija (*je ne parlerai pas*, *non laudaveram*). To su zaista prave i neraskidljive složene riječi, a naš oblik futura I. nije takav. Što prof. Vuković veli, da je negacija *ne* ograničila kretanje pomoćnog glagola uopće u poretku riječi, to se ne odnosi samo na futur I., nego i na perfekt, pluskvamperfekt, kondicional i futur II., a to su sve upravo složena glagolska vremena, a ne glagolske složenice u onom smislu, u kojem govorimo. Baš taj potpuni paralelizam tih složenih glagolskih vremena (*pisat ću*, *ne ću pisati*: *pisao sam*, *nisam pisao*, *pisao bih*, *ne bih pisao* i sl.) također je jedan od razloga, koji govore, da imamo pred sobom složen glagolski oblik, a ne složenicu. Naprotiv, glagolskoj složenici ne može negacija ništa nauditi, ne može je rascijepiti unatoč toj osobini negacije da ograničava kretanje pomoćnog glagola, pa dosljedno prema *smjedbudem*, *dadbudem*, *htjedbudem* bilježimo *ako ne smjedbudem*, *ako ne dadbudem*, *ne htjedbudem* i sl. Drugačije se dakle vlada negacija pred složenim glagolskim vremenom, a drugačije pred složenicom. To je punctum saliens čitave stvari, a to prof. Vuković svojom analizom nije uspio oboriti. Stoga nije ni potrebno ulaziti u raspravljanje